

LAKITELEK

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Lakitelek bemutatása	5
3. Örökségünk	7
4. Eltérő karakterű településrészek	12
Településközpont	13
Kertvárosi karakterű területek	17
Falusias karakterű területek	19
Hétféle házaskarakterű területek	23
Telepszerű karakterű területek	26
Beépítésre nem szánt területek	31
5. Építészeti útmutató	38
Kerítések	51
Kertek, kerti építmények	54
Erkélyek, tornácok	56
Ajtók, ablakok	57
Részletek	58
6. Mai példák	59
7. Utcák, terek	64
8. Hirdetések, reklámtáblák	65
Impresszum	66

BEVEZETÉS

A település megjelenése, arculata tükrözi annak történetét, lakóinak érzésvilágát, gazdasági helyzetét. Az egyes építészeti korszakok nyomait fellelhetjük, az összkép mégis lehet egységes. A házak is különbözhetnek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, élhetetlen környezetet alakíthatnak ki. Az utcák, terek összképe sokat elmond a közösség életéről, a közterületek rendezettsége, növényzete, az utak, járdák mind-mind sajátos helyi hangulatot teremthetnek. Nagyon fontos az újonnan kialakuló utcák tér- és tömegformálása. A hasonló épületmagasság, az egymáshoz illeszkedő tetőidomok, a jellegükben nem eltérő kerítések, az épületek közötti közel azonos távolság egységes utcaképet eredményez.

A kézikönyv segíteni kívánja a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel az olvasókat, hogy olyan házat tudjanak építeni, ami büszkeséggel töltheti el őket, és a település képéhez illeszkedik. Ez a kézikönyv nem szakembereknek készül, hanem Önöknek, Építtetőknak, akiknek fontos a természeti és az épített környezet.

A kézikönyv alapjául szolgál a település arculatát, a településképet szabályozó helyi önkormányzati rendeletnek, melyben rendelkezni kell és lehet arról, hogy milyen épületek épülhessenek, milyenek ne épülhessenek, hova és milyen reklámhordozók kerülhessenek, vagy ne kerülhessenek, milyen anyagok és színek használhatók. Ebben a rendeletben fog szerepelni a helyi értékek védelme és ennek támogatási, finanszírozási rendszere.

A kézikönyv nem egy lezárt dokumentum, ezt Önök szerkesztik azzal, hogy évről-évre gyarapítják a jó példákat.

LAKITELEK BEMUTATÁSA

Lakitelek a Duna – Tisza közén, a Tiszavölgy és a Homokhátság találkozásánál alakult ki a XIX. század közepén, mint összefüggő település. Budapesttől 120, Kecskeméttől 27 kilométerre fekszik, a Tiszától mindössze 3 kilométer választja el. Közlekedési csomópont jellegének köszönhetően több irányból is könnyen megközelíthető – akár a 44. számú főközlekedési úton, akár vasúton a Kecskemét – Kunszentmárton vonalon.

A római katolikus plébániát 1926-ban, a református templomot 1929-ben építették.

A belterületől 5 kilométerre a Szentkirály felé vezető út mellett található a Népfőiskola, amely 4 hektár szépen kiépített, gondozott területen helyezkedik el. Emigrációs gyűjtemény, uszoda, sport- és kulturális rendezvények várják az érdeklődőket.

Ezt az intézményt az ország egyik szellemi fővárosának is nevezik. Európai rangú konferenciák, tudományos tanácskozások mellett a Tiszamenti táj valóságát is fölmérő, elemző programoknak is rendszeresen fórumot ad. A Lakiteleki Népfőiskola nemcsak vonzó építészeti stílust teremtett, de szinte egyedülálló közösségformáló és nevelő módszereket is. Hazai és nemzetközi vonzerejét az is növeli, hogy az igényes szellemi vendéglátás mellett ügyel a szabadidő kulturált és egészséges eltöltésére is. Kitűnő konyha, tenispálya, uszoda, edzőterem, szabadtéri sakk és sok más egyéb szolgáltatás közül válogathat a látogató.

2 | Lakitelek bemutatása

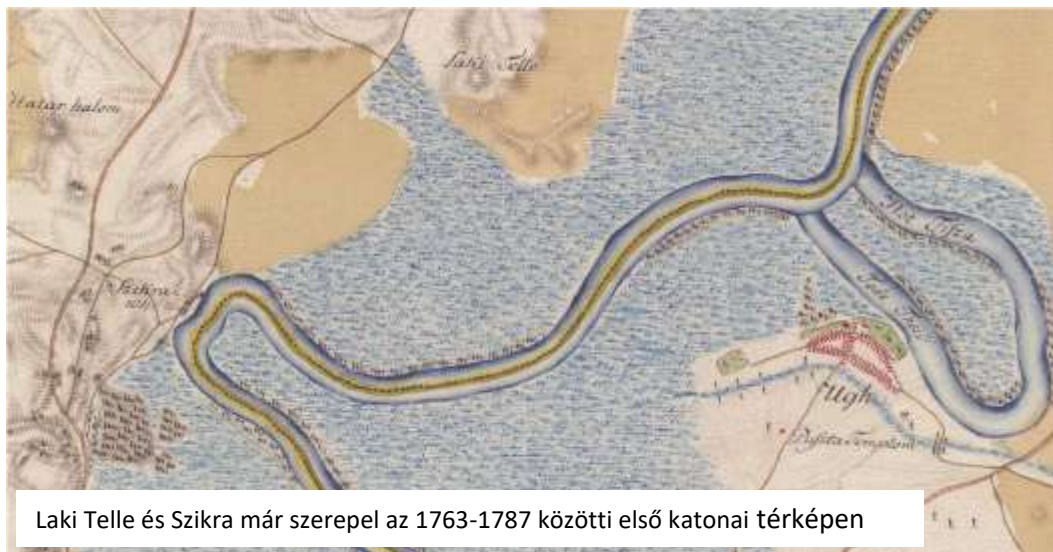

Lakitelek szerves része a turisztikai szempontból kiemelkedő Tőserdő. A múlt században végrehajtott folyószabályozással kialakult Holt-Tisza mintegy 7 kilométer hosszú csendes, növényekkel és állatokkal gazdag vadregényes területén helyezkedik el a Kiskunsági Nemzeti Park egyik leggazdagabb tájképi szépségű területe. A Nemzeti Park tőserdei védett területén, a “nagy tisztáson” építtette 1926-ban Kecskemét erdőmérnöki szolgálati lakás céljára az általában csak kastélyként emlegetett kétszintes, műemlék épületet. A mostani vadászkastély és az üdülőttelep közötti út mentén találjuk az egyetlen alföldi forrást.

A Tősfürdő 4 hektáros, parkosított, ligetes területen helyezkedik el. A fürdőt tápláló termálvizet egy 1970 – es fúrás alkalmával találták ivóvíz helyett. Erre épült a három meleg vizes gyógymedence és a hideg vizes úszómedence, a vegetatív idegrendszeri zavarokra, mozgásszervi megbetegedésekre, baleseti rehabilitációra javasolt termálvizes fürdő.

ÖRÖKSÉGÜNK

Laki Telle és Szikra már szerepel az 1763-1787 közötti első katonai térképen

A második katonai felmérés 1806 és 1869 között már Laki teleket jelöli

A mai település területén a leletek tanúsága szerint először az újkőkorból éltek emberek, akik a Körös kultúrához tartoztak. Állattartással, földműveléssel, kézművességgel foglalkoztak, kerámiákat ujjbenyomással, karcolással, kalász mintával díszítették. A bronzkorban az i. e. III. évezredben telepedett le itt a bodrogkeresztúri kultúrához tartozó népesség. Ebben a korban az állattartás vált elsődlegessé, amelyről a fennmaradt nagyszámú csontmaradvány tanúskodik. Ekkor terjedt el a háziasított ló tenyésztése. A II. évezred elején a nagyfokú állattartást felváltotta az ekés földművelés. A közeli folyókanyarulatok, partok több nemzedéknek adtak otthont. Az emberek árpa, lencse, mezei borsó és len termesztése mellett szarvasmarhát, juhot és sertést tartottak.

A népvándorlás korában szarmaták éltek itt, ezt a népességet a korabeli forrásokban kancafejőknek, szekérlakóknak nevezték. Az V.-VI. században a vidék a hunok birodalmához tartozott, majd Attila halála után a germánok uralkodtak. A Szikrából előkerült sírleleteik lándzsát, csatokat, fibulákat, gyöngyöket, tükröt tartalmaztak. A VI.-IX. században itt élő avaroktól származó temetőt tártak fel 1955-56-ban. Anonymus a vidéket Árpád felvonulási területeként említi. A monda szerint Árpád serege Alpárnál megütközött Zalán bolgár fejedelem csapatával. A legenda szerint Árpád csata előtt a falu határában pihent meg, a millenium korában ezért nevezték el Lakitelek Alpár felé eső határrészét Árpádszállásnak. Megállapítható tehát, hogy a mai Lakitelek területe a rézkortól folyamatosan lakott volt.

3|Örökségünk

Az első okleveles említés Lakitelek területéről 1075-ből származik. I. Géza alapító levelében a területet a garamszentbenedeki apátságnak adományozta. A falu a tatárjárás során elpusztult, a pusztítást átvészelők a hadak elvonulása után visszatértek lakóhelyükre, hiszen a településnek kiváló adottságai voltak a megélhetésre. Az újratelepülést XV. századi leletek bizonyítják. 1488-ból származik az első írásos emlék, amely Laka községet említi. A falu lakóira vonatkozó első írásos adatok a török időkből, a XVI. század második feléből valók. Lajstromba vették a lakatlan pusztákat is, köztük az 1488-as oklevélben említett Lakot, amely valószínűleg a törökök portyázása miatt néptelenedett el. Lakot először 1562-ben vették fel lakott településnek a nyilvántartásba.

A területet a XVII. században Kecskemét vette haszonbérbe marhalegelő céljára. A teljes elnéptelenedés ellenére a helységnév nem tűnt el, a korabeli iratokban Felsőalpár részeként említik Lakalj néven. A török hódoltság első fél évszázadában a lakosság gyarapodott, a termelés nőtt, 1590-ig jelentős fejlődés tapasztalható.

I. Lipót rendelete szerint 1683 után a töröktől visszafoglalt területek csak a birtokosság írásban történő igazolása és a birtok értékének 10 %-át kitevő fegyverváltság megfizetése után adhatók vissza eredeti tulajdonosának. A mai Lakitelek területéért Kecskemét városa fizette meg a fegyverváltságot. Megindult a kiáramlás a városból az alig lakott pusztákra, hogy a földeket megműveljék. 1786-ban rév létesült Lakiteleknél, mivel a hely kiválóan alkalmas volt átkelésre, és a közelben állt a szikrai csárda, ahol az utazók megpihenhettek.

A 3. katonai felmérés 1869 és 1887 között

A Szikrai csárda és Lakitelek az 1870-es években

3 | Örökségünk

A XIX. század első évtizedeiben Magyarországon a feldolgozó ipar gyors fejlődésnek indult, ami gyapjú konjunktúrában nyilvánult meg. Ebben az időszakban indult meg erőteljesen a tanyai gazdálkodás. Az Ó-Kécskétől Alpárig húzódó Tisza szakasz szabályozását 1864-ben végezték el.

1792-ben Kecskemét határának hatodát borította futóhomok, 1806-ban már felét. A művelhetetlen terület a filoxéra járvány után kincsesbánya lett. Kecskemét város tanácsa szabályrendeletet hozott, hogy a szikrai dűlőben 2500 hold területet eladás útján feloszt, hogy ezzel a Szikrában megalapozza a szőlőművelést. A város ezzel az elvándorlásra hajlamos polgárait sikerrel tartotta meg.

A virágzó szőlő és gyümölcskultúrának piac kellett, a kecskeméti piacra való eljutás azonban körülményes volt, hamar fölmerült a vasút gondolata. 1897-ben átadták a Szolnok-Kiskunfélegyháza helyi érdekű vasutat. Tiszaugon hajóállomás létesült, így Lakitelek összeköttetésbe került az ország szinte minden pontjával. Lakitelek központi magja a vasútállomás környékén alakult ki. Posta már a vasút megépítésétől működött itt.

1921-től van állandó orvosa a falunak, a „Zöld kereszt” hálózat egészségháza 1931 óta működik. Kecskemét határában egyedül itt működött ekkor gyógyszertár. 1929-ben adták át a Tiszántúllal kapcsolatot teremtő tiszaugi hidat. Lakiteleken az 1850-es évektől kezdődött a gyermekek iskolai oktatása.

3|Örökségünk

A XX. század 30-as éveinek végére Lakitelek lakossága meghaladta a 3300 főt, a település így megérett az önállósulásra. A II. világháború végén a nagyobb csaták elkerülték a falut, de a visszavonuló németek a tiszai hidat felrobbantották.

A háború után nagyon fontos volt az ugi híd mielőbbi helyreállítása. Az 1947-es ünnepélyes átadásig közlekedett a két part között. Hamarosan elkészült a töltésen a vasúti pálya, amellyel Kecskemétre átszállás nélkül lehetett eljutni Kunszentmártonba.

Lakitelek 1948-ban vált ki Kecskemét közigazgatásából, de önálló vezetés ténylegesen csak a tanács törvény életbe lépése után irányíthatta. A tanács háza 1950-ben épült fel, korábban a közigazgatást a mai községi könyvtárból intézték.

A kollektivizálás eredményeként a faluban három termelőszövetkezet alakult. 1956-ban mindhárom tsz megszűnt, majd két újabb alakult, amelyek 1961-ben egyesültek Szikra néven. A tsz-ben melléküzemágként téglagyár, gumiüzem, műanyagüzem, hűtőház is működött. Az Állami Gazdaság 1953-ban alakult meg 490 kh területen a Helvéci Állami Gazdaság üzemegységeként. A Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet 1959-ben létesült a szentkirályi határban 600 kh területen. Lakitelek, Nyárlőrinc, Szentkirály lakosságának áruval való ellátására, termények felvásárlására, ipari szolgáltatások nyújtására és vendéglátó-ipari létesítmények üzemeltetésére 1947-ben jött létre a Lakitelek és Vidéke Körzeti Földműves Szövetkezet.

A hajdani Felsőalpar település helyén, a Tőserdei Pálinkaház területén, XI. századi templom romjait találták meg a régészek, melyet 2015-ben feltártak. A templomot a XIV. században alakították szögletes szentélyűre és akkor bővítették ki a hajót is. Hasonló állapotú templomok felfedezése ritkaság a Dél-Alföldön, ahol a XVIII-XIX. században az újra benépesülő vidék lakói a kőhiány miatt a templomromok többségét elhordták. A most feltárt falakat feltehetően az 1920-as években homokkal temették be.

A falu belterületén 1954-ben készült el az elektromos hálózat, a vízvezetékeket 1956-ban kezdték kiépíteni. 1960-ban helyezték üzembe a Petőfi és Ady u. sarkán a törpe vízművet. A közművesítés következő állomásaként 1983-ban megkezdtek a vezetékes gázhálózat kialakítását, később pedig a csatornahálózat kiépítését.

A Kiskunsági Nemzeti Park részévé nyilvánították a Holt-Tisza menti galériaerdőt, az erdőhöz néhány száz méterre termálvizet találtak. Az üdülőterület kialakítása az 1960-as években kezdődött. Mindezek hozzájárultak ahhoz, hogy a település nagyközségi rangot kapott.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRSZÉK

Lakiteleken élesen eltérő karakterek már nehezen különböztethetők meg, mivel a település folyamatosan átépül, megújul.

A karakterbeli különbségek leginkább a rendeltetésbeli különbségekből és az egyes korok, korszakok építkezési stílusából, divatjából adódnak.

A teleszerkezet követi a települést kísérő 44-es számú főút, a Kiskunfélegyháza-Szolnok országos közút, valamint a Kiskunfélegyháza-Szolnok vasútvonal megkövetelte úthálózatot, utca hálózatot. A legrégebbi településrészek (Árpádszállás) még itt-ott őrzik az eredeti utca és teleszerkezetet, eredeti épületek tömegét, alaprajzi kontúrait.

A II. világháború után beépítési mód általában falusias, napjaink beépítései inkább kertvárosias jelleget mutat.

Alapvetően 5 elkülönülő karakterbe sorolhatjuk a település beépített területeit:

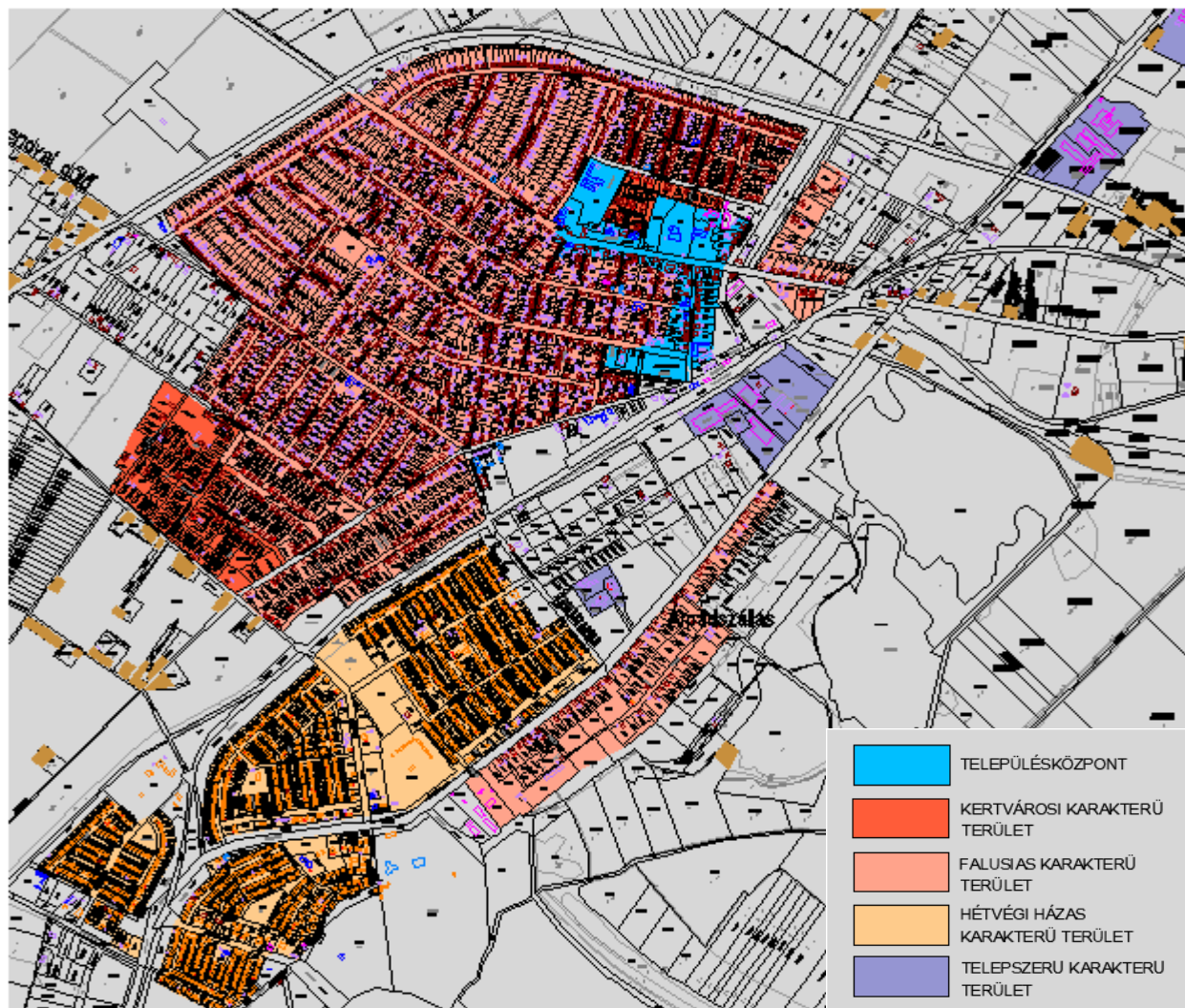
-A településközpont, mely az intézmények helyszíne, ebből eredően más jellegű

- Falusias karakterű a település legnagyobb lakott területe

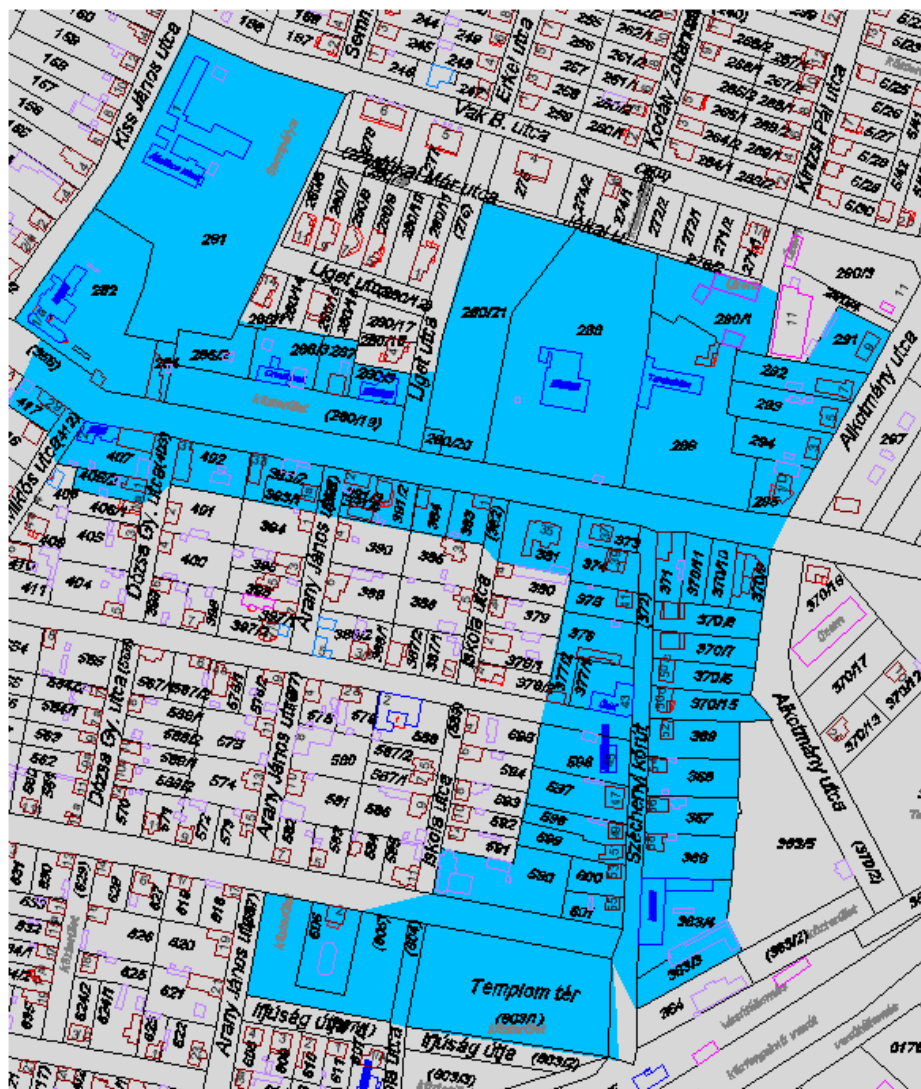
Kertvárosias karakterűek az újonnan bépült, illetve beépülő részek

- Az üdülőterület semelyi településrészbe nem sorolható sajátos terület, itt a hétvégi házak jellemzők

- Teleszerű karakterbe sorolhatók a gazdasági területek és egyes különleges területek (Népfőiskola)

TELEPÜLÉSKÖZPONT TERÜLETE

A település egyik legrégebbi, központi része. Itt helyezkednek el a főbb intézmények: polgármesteri hivatal, posta, iskola, óvoda, orvosi rendelő, kultúrház, katolikus és református templom, vasútállomás, üzletek.

Telkeinek területe változó, egyrészt az intézményi igényekhez igazodó 2000 m² feletti területű, másrészt a kialakult kisebb telkek, általában 1000 m² körüli vagy az alatti területű. Az iskola, óvoda, posta, épületétől eltekintve, melyek egyemeletesek, a beépítés földszintes vagy földszint + tetőtér beépítéses.

Az épületek magas tetősek, általában összetett tetőidomú kontyolt tetővel fedettek. 35 fok vagy afeletti tetőhajlással.

Natúr színű cserépfedés jellemzi, az épületek vegyesen utcával párhuzamos és utcára merőleges gerincűek.

Színvilágukra a mediterrán jellegű meleg földszínek jellemzők.

Széchenyi körút a könyvtárral

Művelődési ház

Óvoda főbejárat

Takarékszövetkezet

4|Eltérő karakterű településrészek

TELEPÜLÉSKÖZPONT TERÜLETE

KERTVÁROSI KARAKTERŰ TERÜLETEK

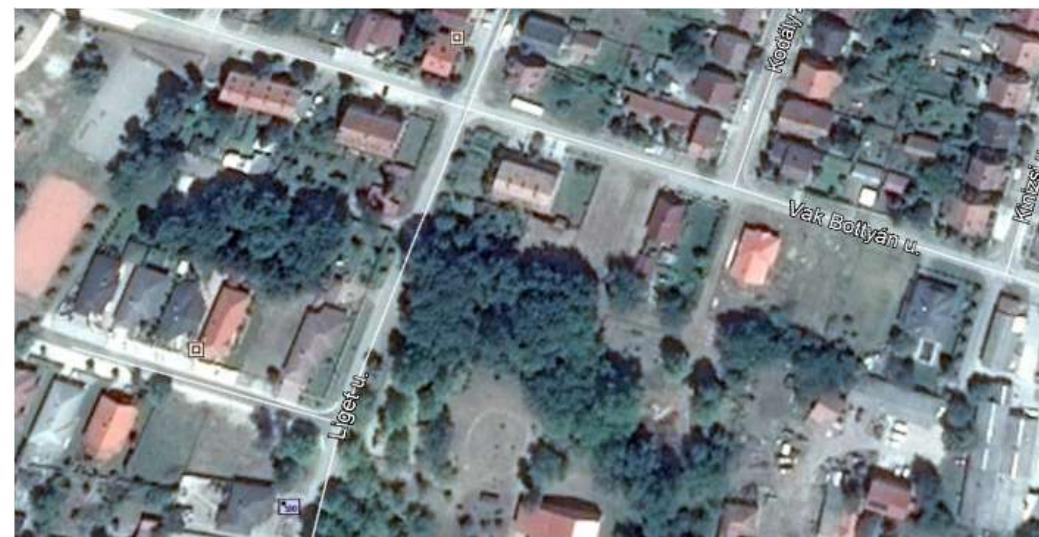
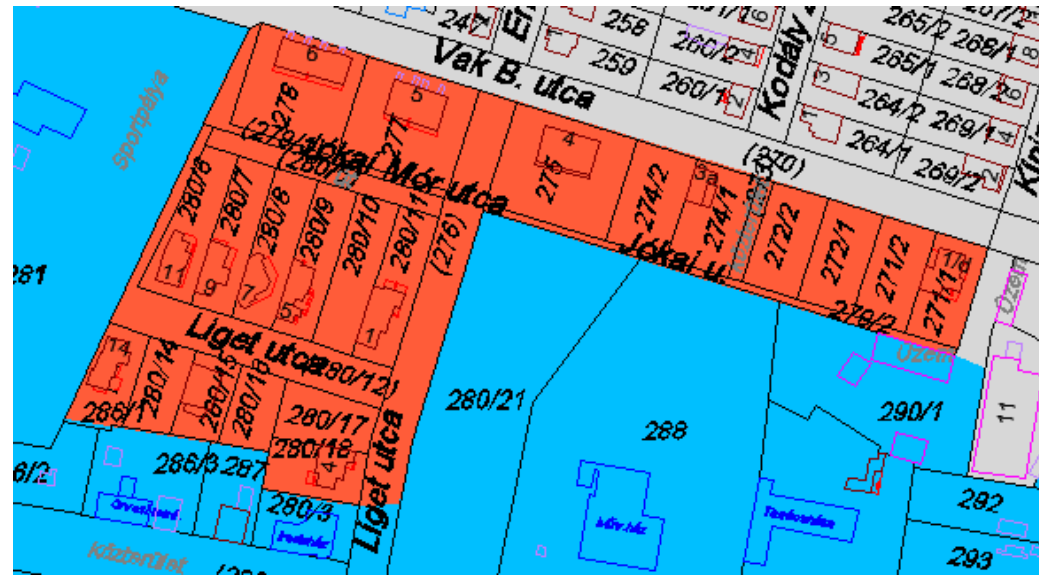
A kertvárosi karakter, mint a kertvárosi területhasználat jellegzetes karaktere napjainkban be- illetve átépülő területére jellemző. Az egy időben épülő területek a mindenkor országosan általános építészeti jellemzőket viselik. A kialakult illetve kialakulóban lévő karakter az ún. "családi házas", amely előkertes, szabadon álló vagy oldalhatáron álló beépítési mód. A kertvárosi jelleget az előkert és a viszonylag nagy hátsókert zöldfelületi fedettsége határozza meg, de a kertek általában parkszerűen kialakított pihenőkertek. A karakter magába foglalja a felépült társasházak megoldásokat is.

A karakter jellemzői:

- beépítés oldalhatáron álló vagy szabadon álló,
- homlokzatmagasság jellemzően 4,0 - 7,5 m;
- 1-2 szint, magas tető esetén nyeregtetős tetőtér-beépítésű, vagy tetőtérbeépítés nélküli kontyolt tetővel fedett
- jellemzően lakóépületek;
- előkert 3-5 m, áttört kerítés, garázs udvarban önálló épületben vagy lakóépületen belül;
- építészeti részletek néha túldíszítettek, de jellemzően egyszerűek;
- teleknagyság 800-1000 m²;
- beépítettség 25-30%;
- telken belüli zöldfelület jelentős, nem gazdálkodó, nem falusias kert

Vegyes színű betoncserép fedés jellemzi kontyolt tetőidommal, 30 fok körüli tetőhajlással, de a régebben épült épületek még nyeregtetősek 45 fok körüli hajlással.

Terjedőben van a mai korra jellemző, egyébként tájidegen "mediterrán" stílusú építés is.

KERTVÁROSI KARAKTERŰ TERÜLETEK

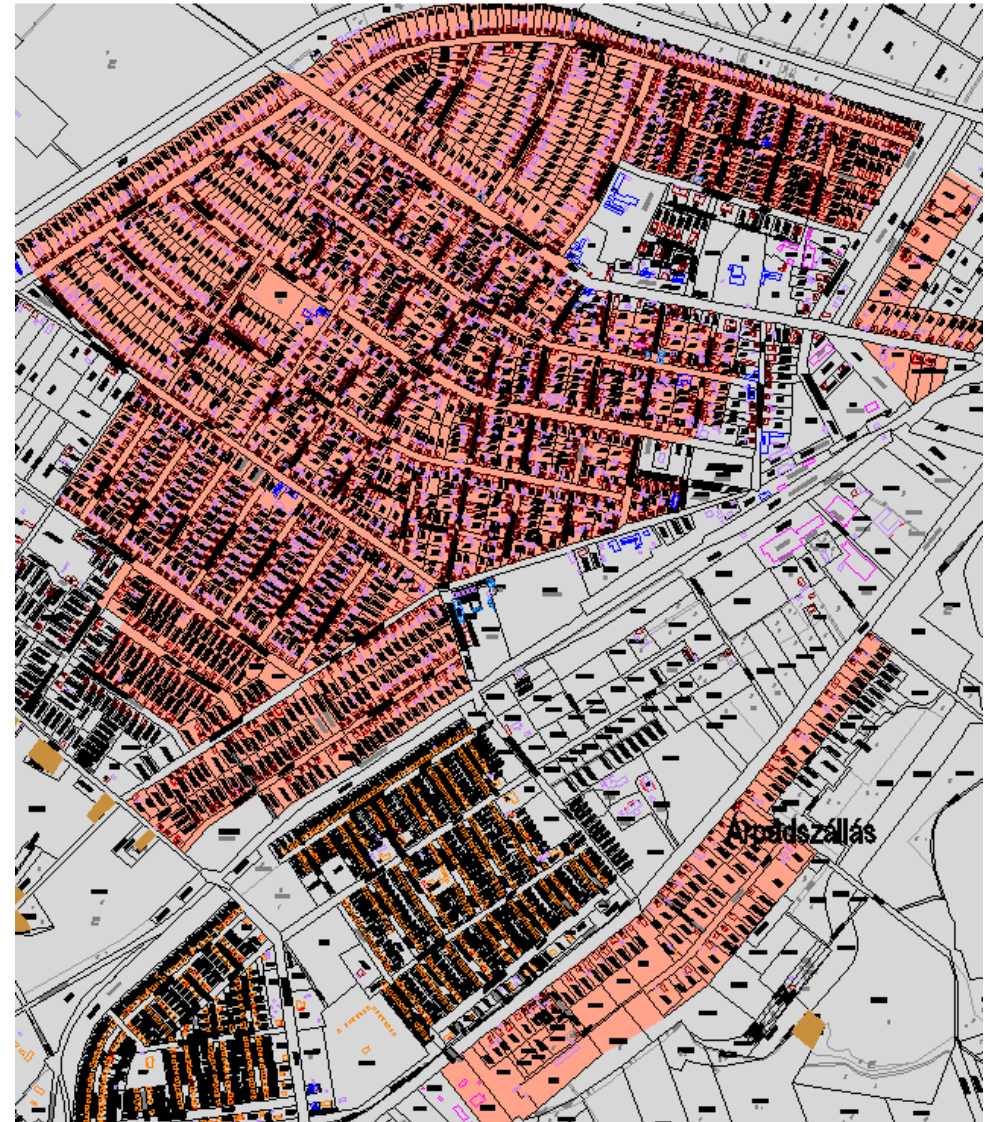

FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

A településre leginkább jellemző karakter. A falusias karakter a régebben kialakult belterületi és a település körül fekvő önálló belterülettel rendelkező településrészekben található. Kapás falu, Oncsa, Árpádszállás

A karakter jellemzői:

- beépítés jellemzően oldalhatáron álló, az épületek fésűs elhelyezkedésűek
- homlokzatmagasság 3,5-6,0 m;
- jellemzően 1 szint, tetőtér-beépítés az 1970-es évek közepe előtt épült épületek esetén ritka, ezután épült épületek esetén jellemző. Sátortetős, oromfalas, kontyolt nyeregtető vegyesen található;
- jellegzetesen lakóépületek és mezőgazdasági üzemi kiszolgáló épületek;
- az épület kialakult változatban utcavonalra, tervezett változatban 3-5 m-es előkert szerint helyezkedik el, a kerítés áttört, zárt vegyesen;
- jellemző a kerítéshez csatlakozó nagy kapubejárat, épületen személybejárat, építészeti részletek egyszerűek;
- teleknagyság 720-1500 m²; beépítettség 15-30%;
- telken belüli zöldfelületek az előkert és a hátsóker, amely gyakran haszonkert, a gazdasági udvar burkolatlan

4 |Eltérő karakterű településrészek

FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

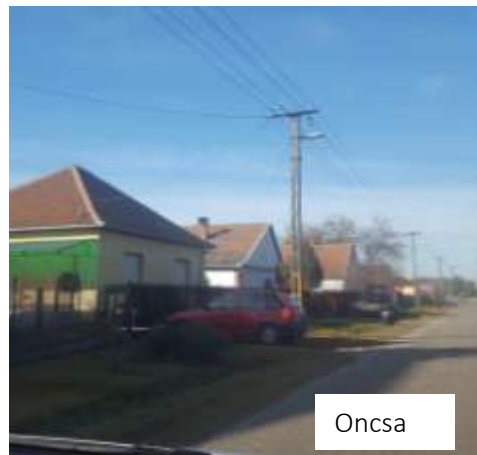
Kapásfalu

Kapásfalu

FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

Árpádszállás

4 |Eltérő karakterű településrészek

Az üdülőterületek sajátos karaktert képviselnek. Hangulatos, dimbes-dombos utcákon összehatásában kellemes képet mutat. Az 1970-es évek elején alakult ki és közel 20 éven át épült be, épületállománya avulóban, de az utóbbi időben megkezdődtek a régi üdülők felújításai is, amikor egy-egy épület új gazdára talált. Elszórtan több laképületként használt nagyobb üdülő is előfordul.

Általában földszintes, oldalhatáron álló épületek apró, 250-300 m²-es telkeken. Az 1970-es évek elején épült hétvégi házak gyakran többnyire utcára merőleges gerincű nyeretetővel fedettek, tetőtér beépítések, de akad lapostetős hétvégi ház is. Maguk a hétvégi házak 30-40 m² körüli alapterületűek.

Homlokzati megjelenésük követi az építéskori közízlést és divatot.

HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

TELEPSZERŰ KARAKTERŰ TERÜLETEK

Az iparterületek, mezőgazdasági telephelyek, nagykiterjedésű sportolási célú területek jellemző karaktere. Településen belüli helyzetük, nagyságuk meghatározó településképet eredményez. Jellemző a nem tervezett telephely csoportosulás, főként a bevezető utak mentén, jól megközelíthető telkek esetén, és a volt majorok átépítésével kialakultak gazdasági telephelyi területek.

Jellemzően nagy kiterjedésű, rendszerint több ezer m²-es telekterületeken ipari termelésre, raktározásra, szállítmányozásra, egyéb gazdasági –kereskedelmi tevékenységre létesülő épületek és kiszolgáló épületeik. Lakitelek gazdasági területei nagyrészt kialakultak. A telepszerű karaktert csarnok jellegű épületek és összefüggő, nagy burkolt felületek jellemzik.

Vegyes színű hullámpala és acél trapézlemez fedés jellemzi nyeregtetővel 30 fok alatti tetőhajlással.

A 4625. Jelű Kiskunfélegyháza-Szolnok országos út mellett lévő állattartó telep

TELEPSZERŰ KARAKTERŰ TERÜLETEK

A 4625-ös út és 44-es út melletti meglévő gazdasági területek.
Építészeti arculata vegyes

Fuvarozó telephely

4|Eltérő karakterű településrészek – Gazdasági területek

Hűtőházak, üzemek, rakárak, egy épülő üzem, valamint a Tóserdei Pálinkaház és szeszfőzde területei. Építészeti arculata vegyes.

TELEPSZERŰ KARAKTERŰ TERÜLETEK

TELEPSZERŰ KARAKTERŰ TERÜLETEK

A 4622 jelű Szentkirály felé vezető országos közút melletti gazdasági területek. Építészeti karakterük mezőgazdasági épületekre jellemző.

Sajátos teleszerű karaktert képvisel a Népőiskola területe a 4622 jelű Szentkirály felé vezető országos közút jobb és baloldalán. A beépítés teleszerű,

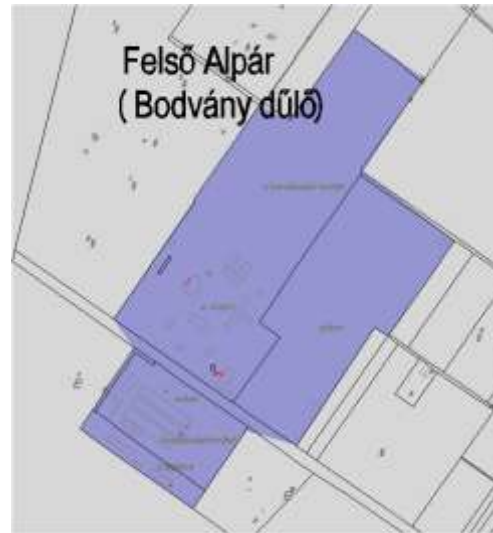
A telekterület több hektár, amelyeken szabályos belső úthálózatra felfűzve helyezkednek el a sokrétű funkciójú épületek.

Építészeti minőségében egy magasabb szintet képvisel, mint a gazdasági területek, épületei középületek illetve középület jellegűek, méltók a helyi védett Bolyai ház, Széchenyi ház és meglévő irodaépület architektúrájához.

Épületei általában többszintesek. Modernségükkel jól illeszkednek a hagyományos tömegformákhoz és architektúrához.

Anyaghasználatában hagyományos, színvilágára a pasztell és földszínek jellemzők.

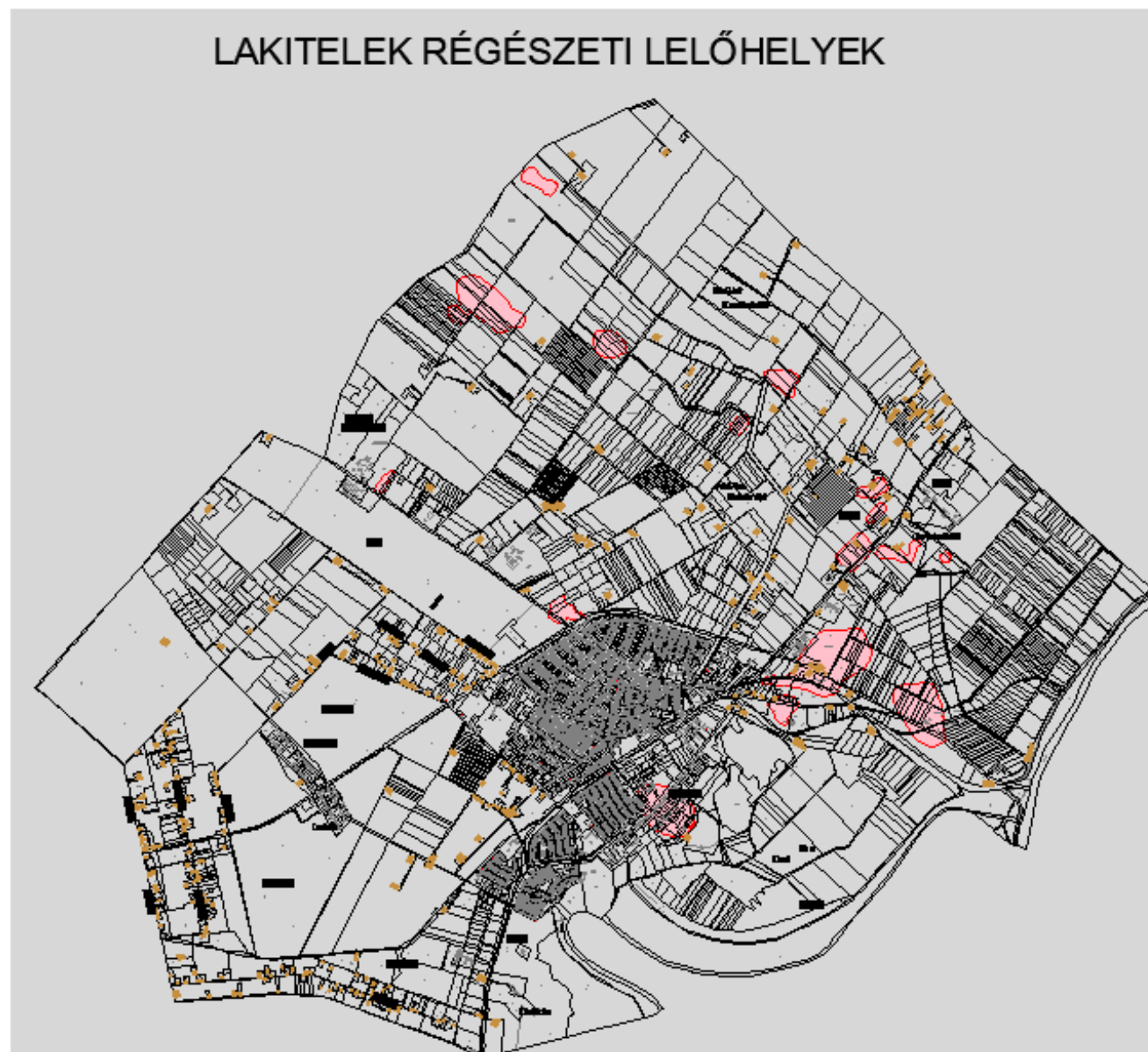
TELEPSZERŰ KARAKTERŰ TERÜLETEK

Lakitelek igazgatási területének nagy része erdő, másik nagy része természetvédelmi oltalom alatt álló terület és jelentős része kivett. Mezőgazdasági művelésű területeinek földminősége nagyon eltérő. A jellegzetes kiskunsági futóhomoktól az agyagos földeken át a Tisza menti öntéstalajig sokféle talaj található. A föld minősége jelentősen meghatározza a termesztett növénykultúrákat is. A környék jellegzetes homoki borainak (Szikrai Leányka, Csertszegi Fűszeres) alapanyagául szolgáló szőlő 311 hektár területen terem.

Településképi szempontból meghatározók a régészeti érdekű területek és a régészeti lelőhelyek területe, a természetvédelmi területek: (a NATURA 2000 terület, az országos jelentőségű természetvédelmi terület, ex-lege szikes terület és ex-lege kunhalmok, az országos ökológiai hálózat magterülete és ökológiai folyosó területe; a tájképvédelmi terület az egyedi tájérték területe.

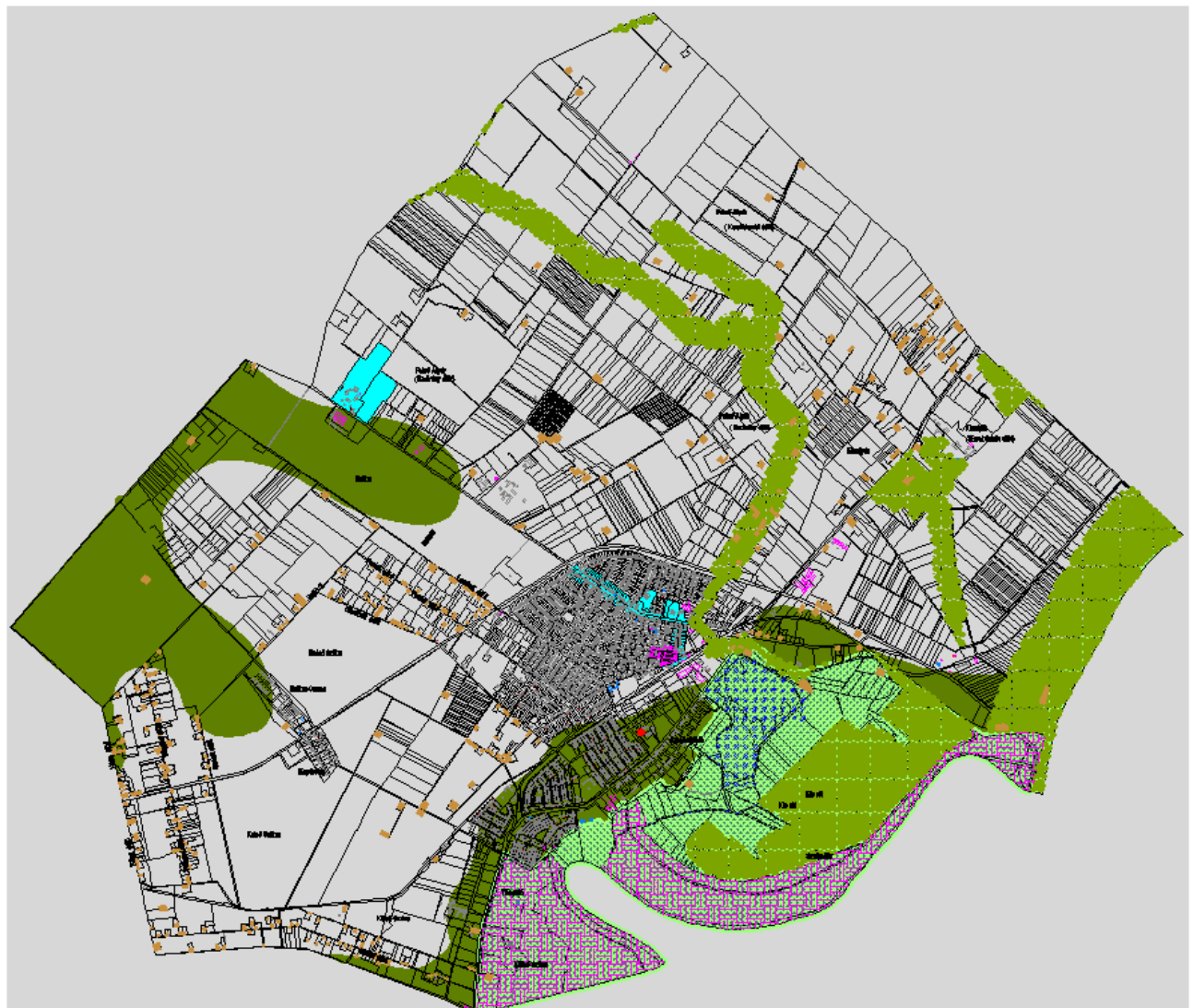
BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A Szikrai Holt-Tiszát az 1850-es években folytatott folyószabályozás során választották le az élő Tiszától az árvizek gyorsabb levonulása érdekében. A levágást követően a több mint 10 km hosszú folyókanyarulat feltöltődött. A folyószabályozás következtében ezen a volt ártéri területen a korábban hagyományos ártéri és fogkaszálkodás megszűnt, a táj használata megváltozott. A legeltető állattenyésztés háttérbe szorult, a réti területek elgyomosodtak. Ez a térség, mivel rendszeresen vízjárta terület volt, nem tanyásodott.

A szikrai magasabban fekvő homokos területeken hagyományos gyalog-szőlőművelést folytattak, melyek között gyümölcsfákat telepítettek. A szőlő-gyümölcstermesztés ezeken a területeken még ma is jelentős. Ez a terület a szőlőkultúra munkaigényes volta miatt tanyásodott, sőt kialakult a Kapás-falu, „egyutcás” belterülete, ahol Kecskemét város szőlőterületeinek „kapásait” telepítették le. A tanyák többsége áldozatul esett a nagytáblás szőlőművelés kialakításának, de szórványban és a fontosabb dűlőutak mentén (Makai dűlő, és a nyárlőrinci határ mellett) a sortanyák ma is fennmaradtak. Az erdei környezetben lévő sor és szórványtanyák jelentős része mára már pihenő, üdülő funkciót tölt be.

A közigazgatási terület nyugati részei nagyrészt beerdősültek jellemzően nyár és akácfákkal, kisebb részben fekete fenyővel. Ezeken a területeken csak a fent említett sortanyák maradtak meg.

4|Eltérő karakterű településrészek – Beépítésre nem szánt területek

A szórványban elhelyezkedő tanyák jellegzetes alföldi tájkaraktert képviselnek, általában fákkal körülvéve, körbeépített udvarral, lakóépülettel, istállóval, kamrával, nyári konyhával körülépítve magasodnak ki a tájból. A tanyák többsége megfelelő földúthálózattal, részben burkolt úthálózattal, alap infrastruktúrával ellátott. A térség jó adottsággal rendelkezik a lovas-, a tanyasi-, az öko- a kerékpáros turizmushoz.

A tanyák közé szórványban, illetve a fontosabb utak mellé majorok települtek, melyek mára kisebb-nagyobb ipari üzemekké alakulva a község gazdasági területeinek gerincét képezik. A tájat szőlő-gyümölcs növénykultúra jellemzi, melyet kisebb foltokban legelők, rétek, itt-ott vízfoltok, erdőfoltok tagolnak.

A volt zártkertek területe a település déli részén, a 4625-ös Kiskunfélegyháza–Szolnok út bal oldalán, Tőserdővel szemben alakult ki, mely mára inkább pihenőkert, mint mezőgazdasági termelő funkciót tölt be. A Kiskunfélegyháza–Szolnok út jobb oldalán lévő Tőserdő, mely hajdan tölgyeseiről kapta nevét, ma a Kiskunsági Nemzeti Park védett területe.

4|Eltérő karakterű településrészek – Beépítésre nem szánt területek

A Lévai skola helyi védelemben részes, ma már belterületen van (hrszt: 1039/4).

A régi tanyasi iskolákat képviseli a Lévai iskola, amely már belterületen van és csak „rég iskolaként,” emlegetik.

Az 1920-as évek elején Lakiteleken három iskola működött: a felsőalpári Sárga iskola, a lakiteleki Rácz iskola, valamint a Szikrai iskola, valamennyi 1-1 tanteremmel. A három iskola a korban már nem tudta fogadni valamennyi tankötelezett korú gyermeket. Ez országos szinten sok helyen fellépő probléma volt, amire gróf Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszter reagált, meghirdetve iskolaépítési programját. Az Országos Népiskolai Építési Alap révén 1926-tól több ezer tanyasi népiskolát alakítottak ki szerte az országban.

A program részeként 1926 nyarán felépült a Felsőalpári iskola, a Lakiteleki II. számú iskola (későbbi nevén Lévai iskola), majd 1929-ben az Árpádszállási (Harczos) iskola, utóbbit ma Tőserdei Alkotóháznak nevezik. 1946-tól 1950-ig Lakitelekekhez tartozott a szintén Klebelsberg típusú Világoshegyi iskola is, amely ma Nyárlőrinc területéhez tartozik.

Az Árpádszállási iskolát már átépítették

A Sárga iskola ma iskolamúzeumként működik (hrszt: 084/3)

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

Tisza völgyben található a Kiskunsági Nemzeti Park legkisebb területe, Szikra és az Alpári-rét. Ez a táj őrizte meg leginkább azokat a tájképi és természeti értékeket, amelyek a Tisza szabályozása előtti időszakot jellemezték. Az 1850-es években a folyókanyarulatok átvágásával alakították ki a Szikrai Holt-Tiszát. A Tiszáról korábban, természetes úton fűződött le a Dög-Tisza. A holtágak vize a lebegő és gyökerező hínár félék otthona. A víz felszínén szép foltokat alkot a fehér virágú tündérrózsa és sárga virágú rokona a vízitök. A holtágak partján láthatjuk a békabuzogányt és a rózsaszínű virágú virágkákát. A sekélyebb vizű holtágvégek növényei a nád és a gyékény. A nádasok szegélyében találhatunk rá az ősszel virágzó tiszaparti margitvirágra. A partmenti, mélyebb fekvésű, állóvízes helyeken égerláp erdőket találunk. A vízparton a puhafa ligeterdő jellemző, melyet a fűz-és nyárfajok alkotnak. A magasabb térszinteken tölgy-kőris-szil ligetek alkotják a keményfás társulásokat. Itt nyílik kora tavasszal az Alföldön ritkaságszámba menő kontyvirág.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

..

A változatos élőhelyekben gazdag táj sokszínű állatvilágnak ad otthont. A holtágak tiszta vizében számos halfajunk él. Termetes pontyok, csukák, harcsák mellett előfordul a védett réti csík is. A vizek és nádasok számos madárfajnak biztosítanak táplálkozó és fészkelőhelyet. A holtágak mentén a nádi énekesek hangját halljuk, de megpillanthatjuk a színpompás jégmadarat is. Az idős fák miatt az erdő odúlakó madarakban igen gazdag. Nem csak a gyakori nagy fakopáncs és zöld küllő, hanem a sokkal ritkább szürke küllő is megfigyelhető. Az odvakban a madarak mellett számos denevérfaj is otthonra talál.

ÁLTALÁNOS AJÁNLÁSOK:

A meglévő településszerkezet megtartása elsődleges. A közttereületeket szűkíteni nem szabad, ezek növényzetének megtartása, helyenként cseréje vagy fejlesztése célszerű. Faleváltásoknál az idegenhonos invazív fajok tiltandók, őshonos növényzet telepítése javasolt. A szépen gondozott parkok megtartandók, gazdagításuk javasolt.

A meglévő, már beépült településrészekben az átépítések arányaira, az épületmagasságok, tetőhajlások összhangjára kell ügyelni. Sátortetős környezetben ugyanolyan idegen egy tisztán oromfalas, utcára merőleges gerincű épület, mint fésűs beépítésben a ma divatos kontyolt fedélszerkezetű épület.

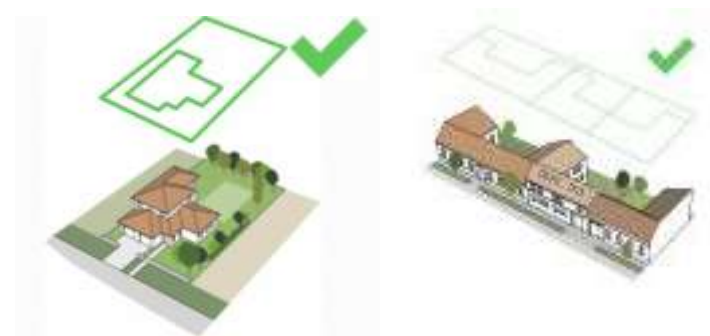
A telepítések során is a szomszédokhoz való illeszkedés az elsődleges szempont. A legszebb épület is zavaró, ha a telepítés módja kilóg a sorból, vagyis teljesen más helyre, eltérő előkerttel épül, mint a szomszédai.

A homlokzatok és anyaghasználat összhangja ugyanolyan fontos. Egyszerű homlokzatok társaságában nem célszerű a túldíszített ornamentika, régi díszes homlokzatok mellett egy egyszerű homlokzat szegényes lehet, de minőségi anyagok alkalmazásával méltó társasága lehet egy műemléknek vagy egy védett épületnek is.

- Az épületeket úgy kell telepíteni, hogy azok a szomszédos építési vonalakhoz illeszkedjenek
- Az épületmélységek helyes megválasztásával meg kell előzni, hogy az utcakép vonatkozásában aránytalanul magas, nagy tetőidomok jöjjenek létre.
- Magas tetős környezetben csak magas tetős épületek épüljenek, sátortetős környezetben utcára merőleges nyeregtető és lapos tető kerülendő, a tető legalább részleges kontyolása javasolt. Az új, tervezett épület tetőidomát, a közterületi határvonalhoz viszonyított tetőgerinc irányát az utcaszakaszra jellemző, vagy a szomszédos épületek figyelembevételével javasolt meghatározni.
- Az utcai kerítést az épület építészeti karakteréhez, anyaghasználatához, megjelenéséhez, városképi sajátosságaihoz illeszkedően javasolt kialakítani, tömör kerítés csak abban az esetben épüljön, ha az utcában, a közvetlen környezetben ez jellemző. Ez esetben is javasolt az élősövény, tömör falkerítés csak előkert nélküli beépítésben javasolható.
- Az épületek hagyományos (tégla, fa, vályog, cserép, stb.) anyagból készüljenek, megőrizve a település hagyományait, kerülendők a rikító színek mind a homlokzatokon, mind a tetőfelületeken, különös tekintettel a kék színű lemezfedésekre. Tetőfelületeken a vörös és barna árnyalatai javasoltak, kerülendő a tarka, tájidegen mediterrán cserép.
- A homlokzatok megjelenésénél a természetes és földszínek alkalmazása javasolt. (fehér, törtfehér, világos natúr, zöld, barna, homok, stb. színek)

TELEPÍTÉS

A településközpontban az intézményekhez igazodó beépítés részesíthető előnyben, amely helyenként előkert nélküli is lehet. A jellemző beépítés megtartása indokolt, a telken belüli elhelyezkedés a telkek alakjából és méretéből következő rendszerű. A zárt sorú beépítésű részekben az utcával párhuzamos elrendezés jellemző, melynek megtartása indokolt. Az előkertes, hátrahúzott ház építése nem javasolt. A karakterhez igazodóan az utcavonalon a tömör falazott kerítés is elfogadható, közelítendő a zárt sorú beépítéshez, ez esetben azonban annak építészeti részletei gondosan megtervezendők. -A beépítés a településközponti jelleget kell, hogy erősítse. j

A telkek geometriájához igazodó, egységes utcafronti beépítés kedvező, a hátsó kertek benapozottak.

Kerülendő a telkek geometriájától lényegesen eltérő telepítés

Kerülendő a beforduló épületrész összefordításával a zárt sorú beépítést megbontani.

Kerülendők a mélyen beforduló épületrészek a leárnyékolás miatt.

Kerülendő az utcavonalas beépítés előkerttel történő megbontása.

Az aránytalanul magas épület rontja az utcaképet akár az eltérő szintszám, akár az eltérő épületmélységből vagy hajlásszögből keletkező tetőmagasság okozza azt.

A legfeljebb 1 szintszám különbség és a közel azonos utcára merőleges épületmélység megválasztásával megakadályozható az utcakép aránytalan „megbillenése”.

MAGASSÁG

A Vt településközpont vegyes területeken a HÉSZ 6-7,5m beépítési magasságot is enged.

Az új építések (átépítések) ennek megfelelően történjenek.

A HÉSZ keretei között, figyelemmel arra, hogy a szomszédos épületek hosszú távon megmaradnak-e, a közel azonos beépítési magasság alkalmazandó.

Törekedni kell a közel azonos utcára merőleges épületmélység és közel azonos hajlásszög valamint az ereszmagasságban kis különbség alkalmazására.

A lapos tető vagy az aránytalanul kishajlású tető, illetve a félnyereg tető magastetős környezetben kedvezőtlen utcaképet, takaratlan tűzfalakat eredményez, kerülendő.

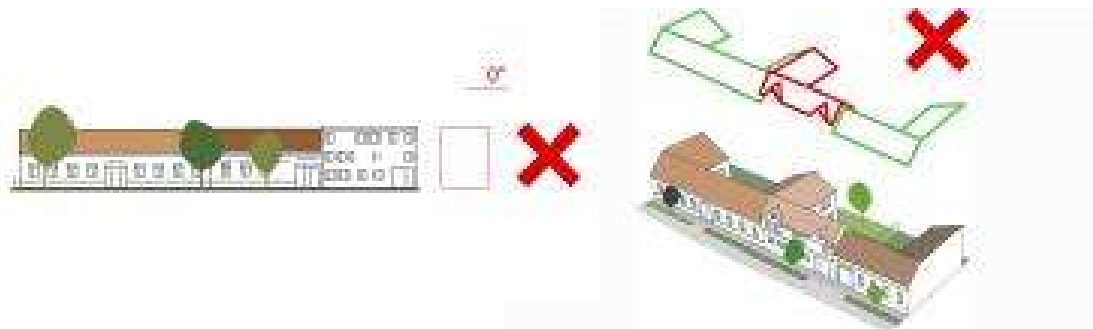

Az utcai tetőfelületen megjelenő nagy tetőfelépítmények megbontják az egységet.
Az eltérő ereszmagasság és a tetőtér többszintes beépítése, a túlzottan eltérő tetőhajlásszög kerülendő megoldások.

TETŐHAJLÁSSZÖG TETŐIDOMOK:

A meglévő épületek közé épülő új házak eltérő hajlásszöge, netán a lapos tetős tömeg beépülése tehát a durván eltérő tetőhajlás kerülendő. Nem javasolt továbbá a tetőtér többszintű beépítése még akkor sem, ha egyébként a benapozottság, a szükséges telken belüli parkoló biztosítható, és egyebekben a tervezett beépítés megfelelne a hatályos jogszabályoknak.

A túl magas illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek az utcaképbe, a nagy tetőfelépítmények megbontják a tetőfelületek harmóniáját, különösen akkor, ha a szomszédos épületeken ilyenek nincsenek.

TETŐHAJLÁSSZÖG TETŐIDOMOK:

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. Javasolt a nagy tetők tetőtérbeépítése esetén a többszintes beépítés tiltása. Javasolt a tetősík ablakok alkalmazása.

A lapostető a magastetős környezetben, zárt sorú beépítésben kedvezőtlen megjelenésű, kerülendő.

A beforduló magas épületszárny leárnyékolja vagy a saját telket, vagy ami rosszabb, a szomszéd telkét.

A beforduló alacsonyabb épületszárny, a tetősík ablakok alkalmazása, az eltérő szintszám ellenére közel azonos ereszmagasság és a közel azonos tetőfelület magasságok kialakítása kedvező, vagy legalább elviselhető utcaképet eredményez. A benapozottság és a tűzfalak takarása biztosítható.

TELEPÜLÉSKÖZPONTI TERÜLETEK

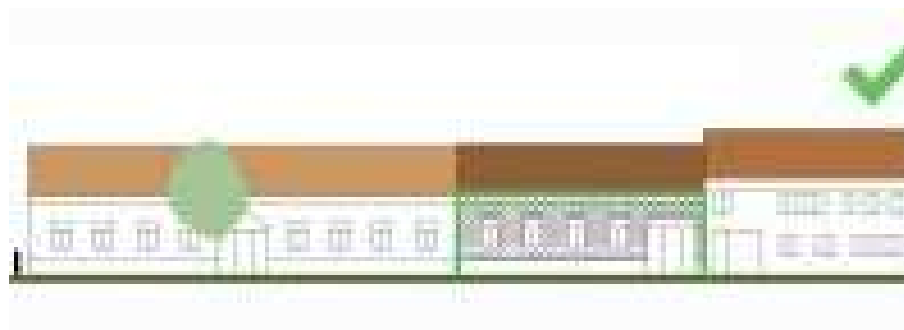
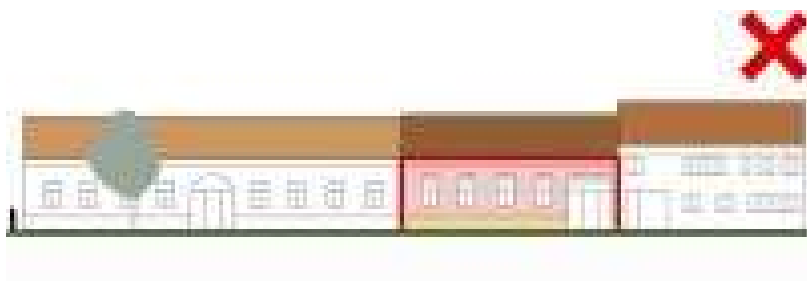
ANYAGHASZNÁLAT, HOMLOKZATKÉPZÉS, SZÍNEK:

A nyílászárók méretrendje, osztásrendje igazodjon a szomszédos épületek méret- és osztásrendjéhez.

A tetőfelületek ne legyenek „természetellenes” színűek és anyagúak, a vörös, a barna, a natúr színű tetőfelületek és az alföldi hagyományokhoz illő agyag, esetleg betoncserép alkalmazása javasolt. Amennyiben fémlemez alkalmazása szükséges, az legyen anyagszerű (természetes cink vagy réz) színű. A kék és egyéb rikító szín alkalmazása az Alföldön tájidegen.

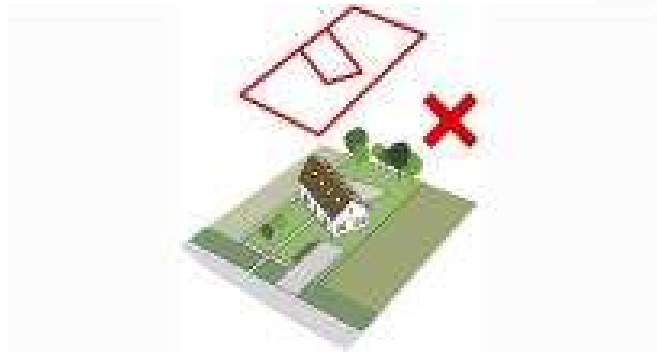

A homlokzatszínezéseknél is kerülendők a rikító színek, ezek még színes környezetbe se illenek. Pasztell, környezetbe símuló színek, földszínek alkalmazása javasolt.

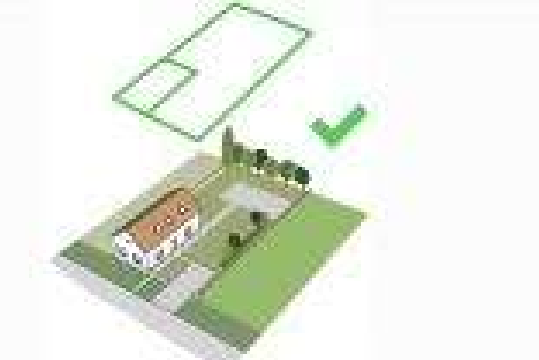

KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRSZÉK

MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK

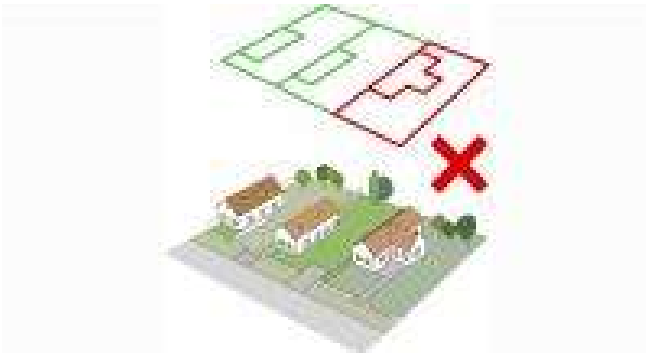
A telek határaitól való szögeltérés kedvezőtlen

Helyes telepítés a telekhatárokhoz igazodó

TELEPÍTÉS

A település már beépült részei nagyon hasonló karakterűek. Az új beépítésű részek inkább kertvárosias karaktert mutatnak. Nincs azonban olyan lényeges eltérés a karakterek között, amely az eltérő ajánlásokat indokolná, ezért azokat összevontan, mindhárom településegységre vonatkozóan fogalmazzuk meg. A beépítési módban az illeszkedés szabályait kell követni a következők szerint:

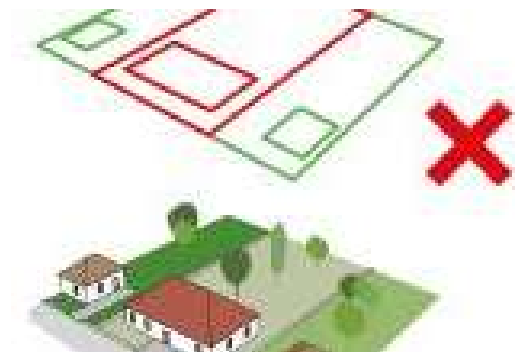
A kialakult előkerttől eltérő előkert nem javasolt

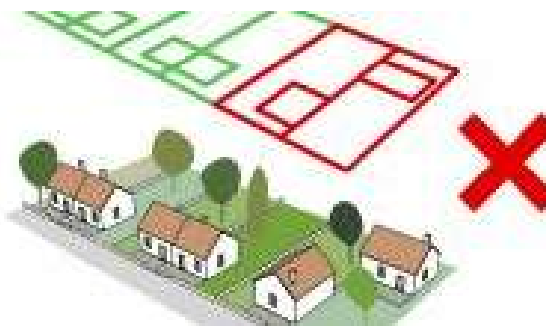
Helyes telepítés a kialakult előkertekhez igazodó

KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRSZÉK

MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK

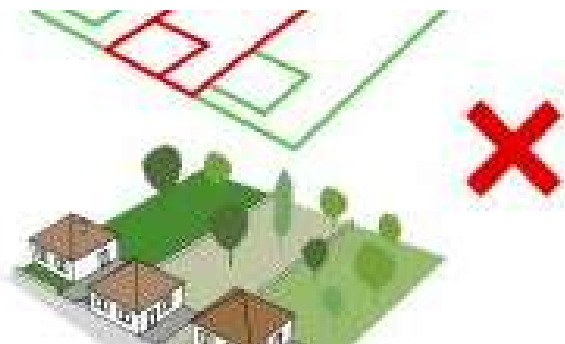
A kialakultól eltérő épületszélesség kedvezőtlen

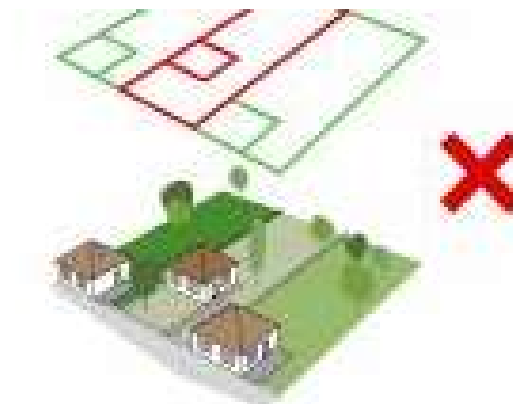
Ikres beépítésben az eltérő előkert tiltandó

A többi épülettől való szögeltérés tiltandó

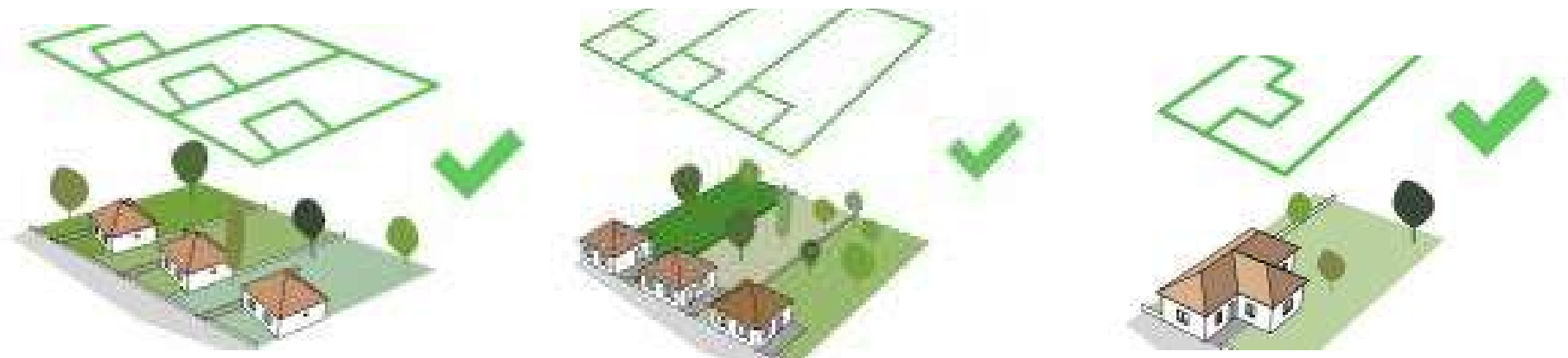
Előkeres beépítésben utcafrontra telepítés,

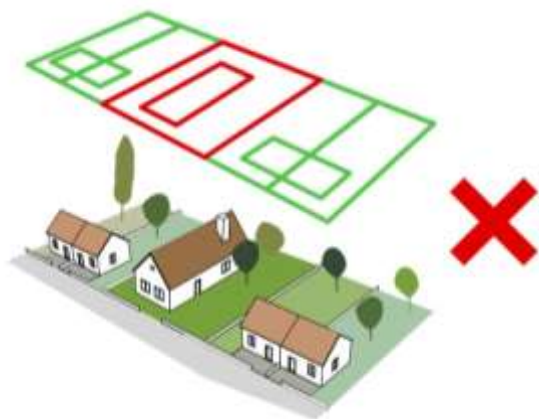
utcafrontos beépítés esetén az előkeres telepítés kerülendő illetve tiltandó.

KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK

Közel azonos utcafronti épületszélességek, azonos méretű előkertek vagy egységes utcafronti beépítés alkalmazása javasolt

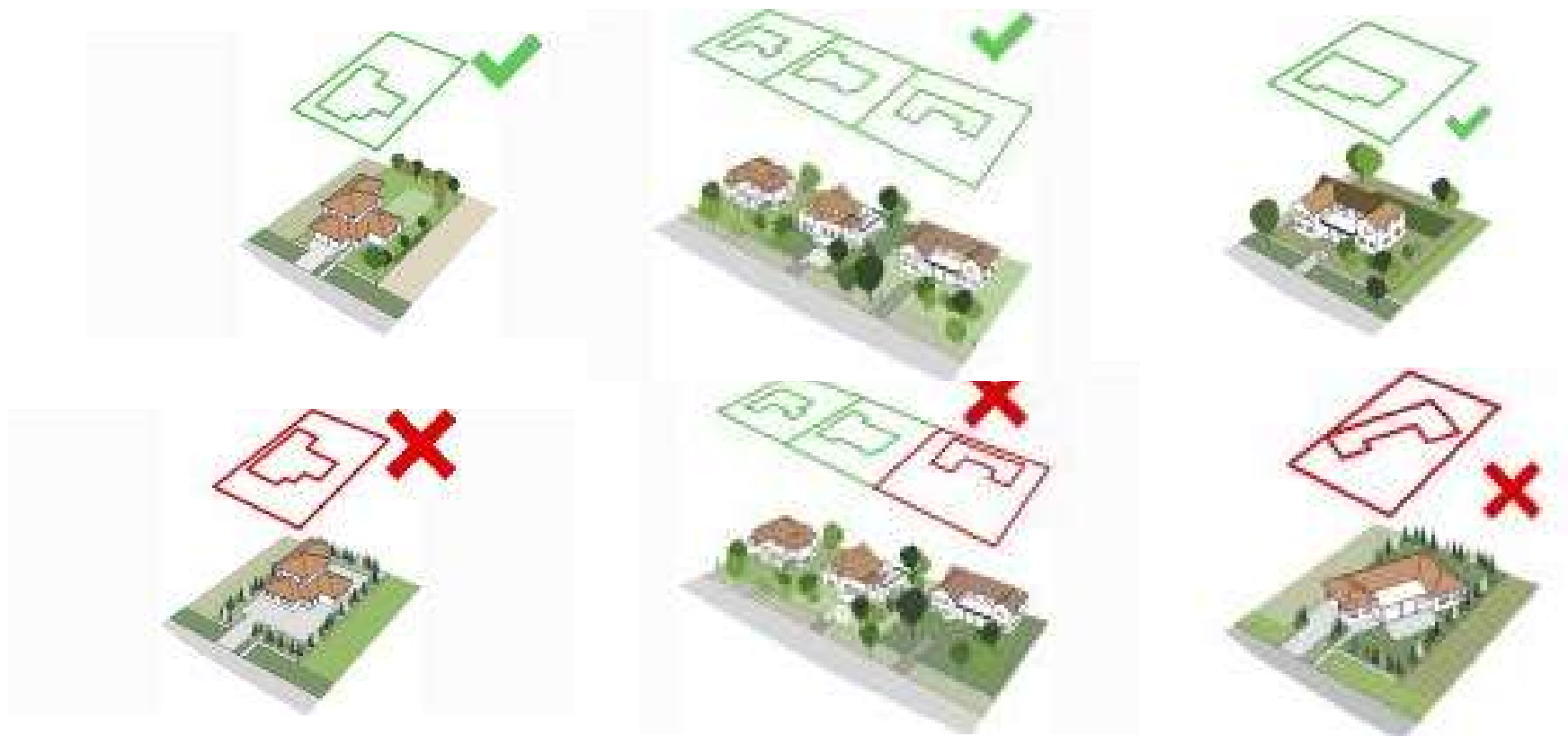
Ikres beépítésben szabadon álló épület elhelyezése nem javasolt

Fésűs beépítés mind szabadon álló, mind oldalhatáros beépítésben lehetséges

KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK

Az épületek hátrahúzása, elforgatása, lényegesen eltérő utcafronti szélessége kertvárosias karakter esetén sem javasolt

KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK

Rontja az utcaképet az eltérő szintszám, az eltérő szélességből adódó eltérő épületmagasság, nem javasolt

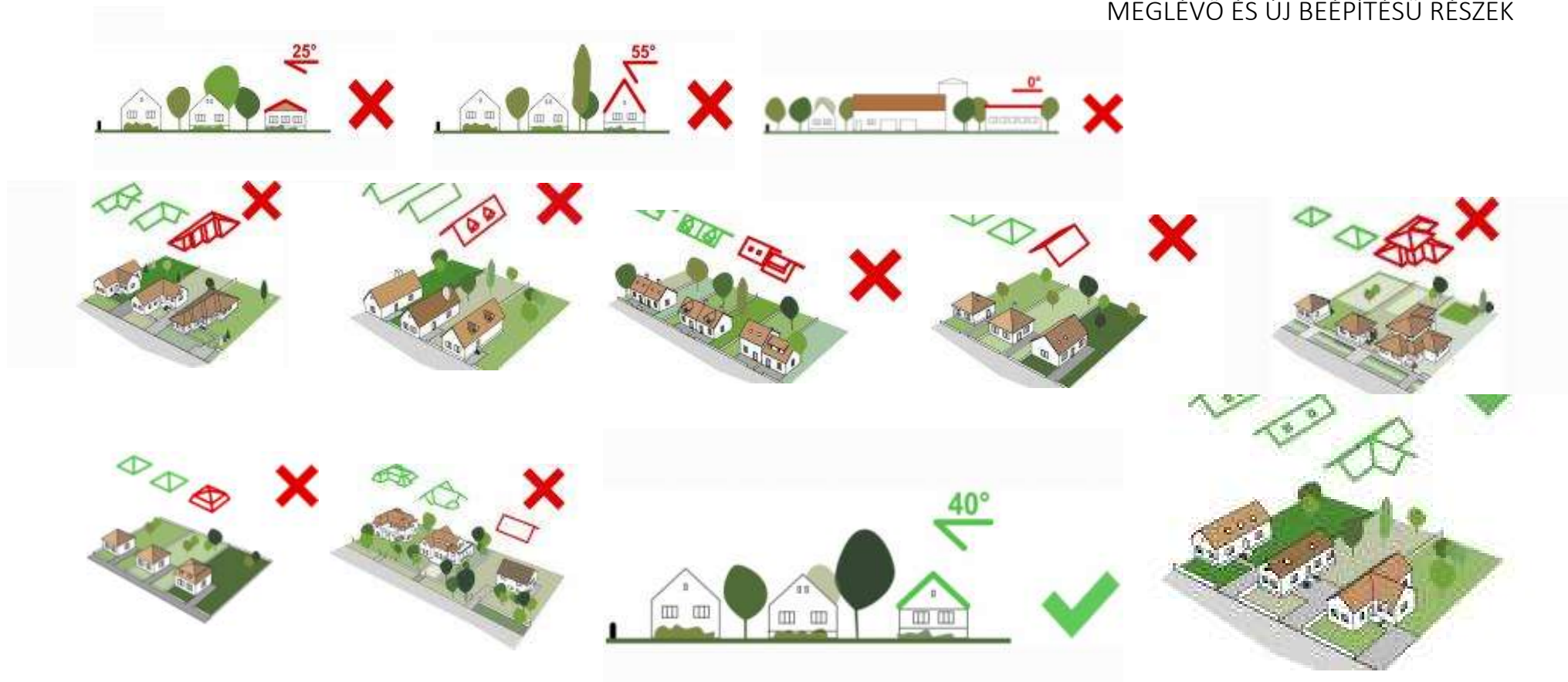
Helyesen megválasztott épületmagasságok

A beépítési magasság HÉSZ- szerinti teljesülése esetén sem javasolt földszintes beépítésben a „rejtett kétszintes” (többszintes) megoldás. Törekedni kell az azonos szintszám, utcával párhuzamos hasonló épületszélesség alkalmazására.

KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

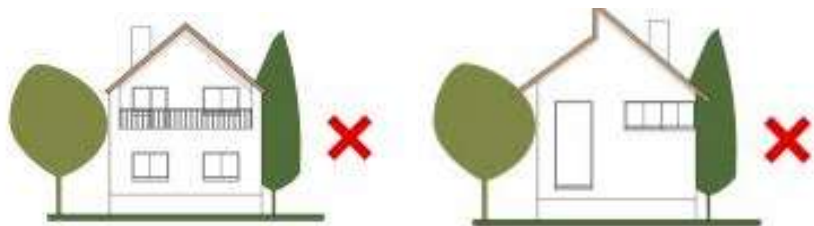
MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK

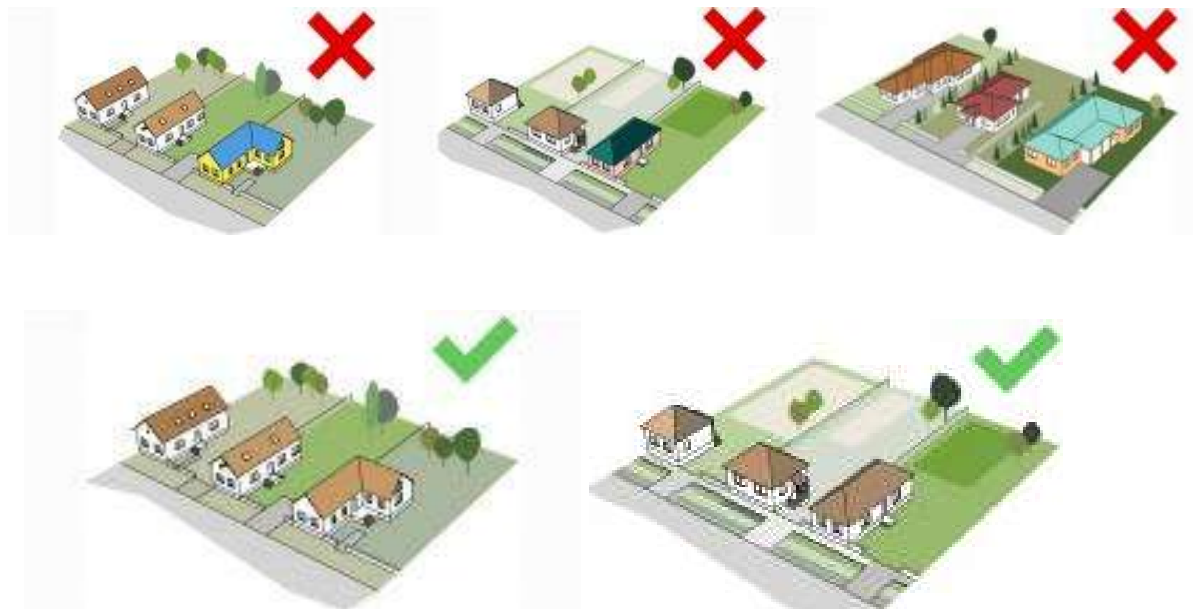
Kerülendő megoldások: túlságosan eltérő hajlásszögű, manzárd, sátoztetők, túlzottan nagy tetőfelépítmények, az utcában meglévőktől jelentősen eltérő tetőidomok.

Javasolt: a szomszédokhoz és a hagyományokhoz igazodó 35-45 fok közötti esetleg 30 fokos tetőhajlás, az egyszerűbb tetőidomok, sátoztetős környezetben az oromfalak kontyolása.

KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK

Kerülendők az utcára néző lodzsák, erkélyek, aránytalan nyílászárók

A nyílászárók méretrendje, osztásrendje igazodjon a szomszédos épületek méret- és osztásrendjéhez.

A tetőfelületek ne legyenek „természetellenes” színűek és anyagúak, a vörös, a barna, a natúr színű tetőfelületek és az alföldi hagyományokhoz illő agyag, esetleg betoncserép alkalmazása javasolt. Amennyiben fémlemez alkalmazása szükséges, az legyen anyagszerű (természetes cink vagy réz) színű. A kék és egyéb rikító szín alkalmazása az Alföldön tájidegen.

A homlokzatszínezéseknél is kerülendők a rikító színek. A világos pasztellszínek, földszínek alkalmazása javasolt.

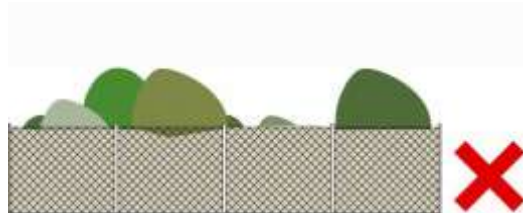
A kerítés építése Magyarországon hagyomány, biztosítja a vagyonvédelmet, intimitást, jelzi a telekhatárokat. Emelheti a lakóház (vagy éppen gazdasági épület) megjelenését, de sokat ronthat is azon. A kapuk jelzik a bejáratot, hangsúlyozzák azt, vagy éppen a jelzik az ideérkezőnek, a ház lakói zárkóztak. Sokfélék lehetnek, de azok a legjobban sikerültek, amelyek a helyi ősi motívumokból, hagyományokból táplálkoznak. A kerítések is, mint ahogyan az épületek, tükrözik egy-egy korszak divatját. A régebbi korok stílusa a fából készített tömör vagy áttört lécs vagy deszkakerítés, később a kovácsoltvas kerítések terjedtek el, amelyek leegyszerűsödtek a lakatosok által készített zártszelvény kerítéseké. Manapság ismét divatjukat élik a díszesebb megoldások. Mint minden másban, itt is célszerű a mértékletesség és az egyszerűség.

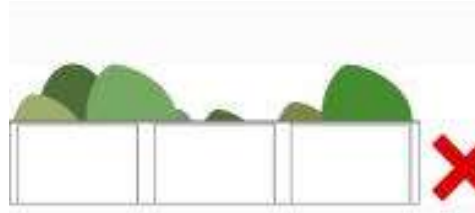
A jó kerítés ugyanolyan gonddal megtervezett, mint az épület. Itt helyezendők el a postaládák, újabban kötelezően az elektromos és gáz mérőórák, de a szeméttároló jó kialakítása sem kevésbé fontos. A személybejáró és a gazdasági bejáró kapuzata eltérő kell, hogy legyen, nemcsak méretbeli, de funkcionális kialakítása okán is. A személybejáró kapu hívogat, valamelyest biztosítania kell a ki- és belátást, míg a gazdasági bejáró jó, ha a kerítésbe beleolvad, alig észrevehető, hiszen az ritkábban használatos. Jó hatású lehet, ha áttört és zárt felületek jó arányban együttesen jelennek meg, de az utcai homlokzat teljes takarása nem kívánatos.

Anyaghasználatát tekintve a természetes anyagú áttört vagy tömör lábazatos, részben áttört megoldások a javasoltak. Az oszlopok lehetnek kőből, téglából, esetleg betonból vagy zártszelvényből is. A kerítésmezők az egyszerű drótfonattól a lécrácsokon át a vízszintes vagy függőleges osztású falamelláig használhatók. Ami mindenképpen kerülendő, az átláthatatlan, tömör, különösen a tömör falazott kerítés, amely legfeljebb „félzárt sorú” beépítés esetén fogadható el jó megoldásnak, ha ennek egyébként hagyománya is van. A falkerítések ritkán sikerülnek jól, és sokszor börtönhatást, felesleges bezárkózottság érzetét keltik, ugyanakkor a megfelelő, elvárt vagyonvédelmet csak korlátozottan biztosítják. Nem szerencsés az áttört kerítések „benádázása”, mert ezek hiába készülnek természetes anyagból, mégis az ideiglenesség látszatát keltik. Ha a tulajdonos mindenképpen szeretné a belátást akadályozni, a növényvel befuttatott, vagy élősövény megoldások részesítendőek előnyben, (repkény, tűztövis, fagyal, virágzó sövények, örökzöldek, mind megfelelők lehetnek) de ekkor sem célszerű a teljesen zárt kialakítás.

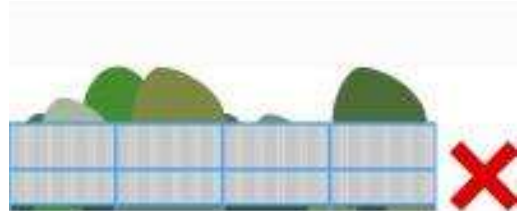
Benádazott kerítés

Falkerítés

Zárt sövény, amely kitakarja a homlokzatot

Zárt fémlemezkerítés

Fésűs, utcavonalas beépítésben zárt kerítés

Élősövény

Tömör lábazatos áttört kerítényílászárók

Egyszerű drótfonat

Fésűs utcavonalas beépítésben áttört kerítés, karám típusú kerítés (csak jelzés)

KERTEK, KERTI ÉPÍTMÉNYEK

A kert is az épített környezet része, akkor tölti be szerepét, ha harmonikus egységet képez az épülettel, amelyhez kapcsolódik. A kertalakítás során az épület és a kert stílusa, hangulata illeszkedjék egymáshoz.

Elsődleges feladat, hogy a klímánkhoz nem illő növényzetet, nem honos növényeket ne, vagy csak mértékkel alkalmazzunk. Az utcák, közterületek fásítására sem ördögtől való bizonyos gyümölcsfák telepítése.

A kert funkcióját tekintve lehet díszkert, pihenő kert és haszonkert. Mára sajnos a haszon kertek divatja elmúlt, bár az utóbbi pár évben mintha ismét megjelenéne erre irányuló törekvések.

Eleink az előkertet őshonos díszítő, virágzó, többnyire egynyári növényekkel, főként virágokkal ültették be. (margaréták, legényvirágok, dália, őszirózsák, és egyéb, labdarózsák, tearózsák, muskátlik, stb.) Mára gyakran tuja, fenyő vagy egyéb örökzöld jelenik meg, amelyeknek szintén megvan a szerepük a kertben, de az előkert kis mérete alkalmatlan nagyméretű növények telepítésére, és akkor kell ezeket kivágni, amikor teljes díszükben pompáznak. Célszerű itt is visszanyúlni nagyanyáink növényeihez és azokkal díszíteni előkertünket.

Az oldalkerteknek korábban megvolt a gazdasági szerepük, főleg ott, ahol állatokat is tartottak, mára ez többnyire füvesített terület, gyakran a lakóterek meghosszabbítása. Itt célszerű dézsás növényeket elhelyezni, így nem akadályozzuk a hátsó telekrészbe történő bejutást.

A hátsókertek voltak korábban a haszon kertek szőlővel, közte gyümölcsfákkal, veteményes kerttel. Jó lenne ezeket újra divatba hozni nemcsak a korábbi növénykultúrák felélesztése, de gazdasági hasznuk okán is.

A pihenőkertekben gyakran kerti pavilonokat, sütögetőket, tavacsákat, pergolákat létesítenek. A kerti építmények a főépülettel azonos építőanyagokból, vagy azzal harmonizálva készüljenek. A pergolák, növényrácsok, gépkocsi beállók, kukatárolók kialakíthatók favázis szerkezettel is, a nyílászárókkal harmonizáló színezéssel. A növényvel való befuttatás javasolt.

A kerti burkolatokat javasolt vízáteresztő felülettel kialakítani. Ez lehet fagyálló téglák, a mostanában divatos térkő, de lehet bontásból szerzett kockakő, esetleg fakocka is.

KERTEK, KERTI ÉPÍTMÉNYEK

Elhelyezhetünk környezetünkől származó dézsákat, talicskákat, puttynyokat, amelyeket növényekkel beültethetünk, de kidobott régi szép tárgyakat (kerek kút, közterületi vaskút, stb.) is. Ezek különösen akkor hasznosak, ha eredeti funkciójukat is be tudják tölteni.

Kertünkben kerüljük a más vidékekről származó anyagokat (ciklopköveket, nagy kőtömböket) különösen akkor, ha sziklakertet építünk. Az odahányt kőkupac nem dísz a kertünknek, inkább rendetlenség benyomását kelti.

Nagyanyáink nyomán ültethetünk vegyesen dísz- és hasznónövényeket, fűszernövényeket. (tököt, paradicsomot, karfiolokat, káposztaféléket virágokkal, nagyfejű napraforgókkal díszítve, büdöskét, mángoldot egy ágyásba), ez nagyon kellemes hatást kelt a kertben.

Gyakorlatlan vagy kezdő kertész bíz a kertjének megtervezését szakemberre. Különösen érvényes ez az évelő növényekkel beültetett diszkertekre, mert gyakorlat és tapasztalat kell ahhoz, hogy elkerüljük kertünk túlszűfölését és azt, hogy kedvenc növényeink idővel leárnyékolják és esetenként élvezhetetlenné tegyék kertünket.

Tanyai és oncsai példa

Többszintes lodzsa az 1980-as évekből

Példa a szecesszióból

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

Lakiteleken egyre kevésbé jellemző, hogy erkélyeket, lodzsákat építenek, mert a beépítés zömmel földszintes és az 1970-es évek második felétől a 200-es évek elejéig jellemző tetőtér beépítéses építkezés mára lezárult. Többszintes vagy akárcsak egyemeletes épületek is inkább intézményi funkcióval létesülnek, ahol az erkélyek és lodzsák funkcionálisan nem szükségesek.

A köztudatban a régi magyar parasztház tornácos képe él. A tornác a lakóház homlokzata mellé épített, oszlopokkal, pillérekkel alátámasztott fedéllel ellátott tér, amely azon túl, hogy védte a bejáratot a bevágó esőtől, számtalan más célra is használható volt: emberi tartózkodás, munkavégzés, raktározás, terményszárítás.

A tanyák döntő többsége tornác nélkül épült, de a későbbiek folyamán azonban a tornác mintegy toldalékként szinte mindenhol megjelent. Például a bővítés során toldaléktornác építésével oldották meg a régi és az új helyiségek összekapcsolását. Ezt külön tetővel építették, melynek tetősíkja alacsonyabb hajlásszögű volt az eredeti tetőnél. A megtört tetősík mindig árulkodik a későbbi átalakításról. A hagyományokból merítve érdemes lenne a tornácos építést visszahozni a mai építészetbe, kerülve a jellegtelen, bárhol előforduló megoldásokat.

AJTÓK, ABLAKOK

Példa új épületről, kertkapu és főbejárat

Példa parasztházakról, a katolikus templomról és a könyvtárról

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A régebbi településrészeken és a tanyákon még elvétve fellelhetők hagyományos háromosztatú ablakok, míves bejárati ajtók. A régi lakóházak többségében már nyílászárókat cseréltek, a parasztházakon megjelentek a háromszárnyú és kétszárnyú kapcsolt gerébtokos ablakok, amelyek az 1960-as, 1970-es éveket jellemzik, míg manapság leginkább hőszigetelő üvegezésű jellegtelen műanyag ablakokat építenek be mind felújításakor, mind új építéskor. Érdekes lenne a hagyományos nyílásrendet, ahol még fellelhető-, visszacsempészni a mai homlokzatokra és törekedni arra, minél több faszerkezetű nyílászárót építsenek be.

Az épületek, azok elemei, a kerítések, a kerti és közterületi burkolatok részletei tehetik igazán hangulatossá, szerethetővé településeinket, különösen, ha azok jó ízléssel és gondosan megtervezettek és a terv párosul az építtető, tulajdonos szándékával.

A tetőhéjazatok kiválasztásánál a helyi hagyományokra kell hagyatkozni, kerülni a kék és zöld színű fémlamezt. A tetőhöz kapcsolódó bádогоzás kialakítása, a tetőn megjelenő részletek, kémények, antennák, újabban napelemek és napkollektorok elhelyezése lehet szép és lehet nagyon kedvezőtlen is. A homlokzatokon megjelenő klímaberendezések kültéri egységei, gépészeti berendezések homlokzaton megjelenő részletei, maguk a homlokzati díszítő elemek, vakolatdíszek, különféle burkolatok, a színezés szintén meghatároz egy-egy utcaképet. Ha az épületek anyaghasználatukban, színezésükben hasonlítanak egymáshoz, az kellemes megjelenést teremtet.

Az előkertek hasonló növényzete, és az egymással nem rivalizáló kerítések egységbe foglalhatják az utcaképet.

MAI PÉLDÁK

Új ipari létesítmények és raktár (Lakitelek-Tiszakécske főút mellett)

Rakárbázis (Lakitelek-Tóserdő felé)

6 | Mai példák

Népfőiskola felújított és új épületei (Lakitelek-Szentkirály főút mellett)

Gyarmati Dezső szobra
a róla elnevezett uszoda előtt)

6 | Mai példák

Egyszerűbb kivitelű lakóépületek épülőfélben (Hankovszki, Deák F. Kiss Ágoston utcák)

6 | Mai példák

Díszesebb, már elkészült lakóházak (Liget utca mögött)

Épülő kisüzem (Lakitelek-Tóserdő felé)

6 | Mai példák

Óvoda (Széchenyi körút)

UTCÁK, TEREK

Emlékdomb Tőserdőben

Park a vasútállomásnál

Tőserdői utca szabálytalan kőburkolattal

Építmények, utcabútorok parkból

Lakitelek nagy zöldfelületekkel, parkokkal rendelkezik.

Ezek megőrzése, folyamatos fenntartása nem kis terhet ró az önkormányzatra. A nagy parkok megtartása elsődleges nemcsak az itt élők komfortérzete, hanem turisztikai szempontból is.

Az utcabútorok, térburkolatok, virágok mind-mind szépítik élhetőbbé teszik a települést. Az ingatlanulajdonosok is sokat tehetnek a közösségért azzal, hogy növényeket telepítenek nemcsak kertjeikbe, de a ház előtti közterületekre is, és azt fenntartják, gondozzák. Itt is az egységességre, az összhangra kell törekedni, amely vonatkozik a közterületi burkolatokra, műtárgyakra és utcabútorokra is.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A forgalmas utak mellett vannak nagyméretű reklámhordozók, de ezek száma nem elviselhetetlen, és mintha az óriásreklámok eltűnőben lennének a korábbiakhoz képest.

A rosszul elhelyezett reklámfelületek cégek, címtáblák sokat ronthatnak egy-egy jó épület megjelenésén is, ezért ezeket feltétlenül szabályozni kell. Céger, cégtábla, üzletfelirat elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához.

Az egyéb hirdetések, önkormányzati tájékoztatások céljára egységes hirdetőtáblák vannak, csakúgy, mint a nemzeti parki területen. Ezeket jó példának tekinthetjük és ezek számát kell szükség szerint növelni.

Jó hirdetőfelületet kínálhatnak a buszvárók, esetleg a közterületi utcabútorok.

A település külterületén, természeti területeken nem megengedhető semmiféle reklámfelület.

IMPRESSZUM

LAKITELEK ÖNKORMÁNYZATA

Lakitelek honlapcíme: www.lakitelek.hu

Lakitelek emailcíme: epitesugy@lakitelek.hu

Lakitelek postai címe: 6065Lakitelek, Széchenyi krt. 48.

Telefon: (76) 441 355

Polgármester: Kiss Anita

Polgarmester e-mail címe: polgarmester@lakitelek.hu

Megbízott főpítész: Rédeiné Bondor Klára

Főépítész emailcíme: klara.redei@gmail.com

Szerkesztette: Rédeiné Bondor Klára
okl. építészmérnök

Lakitelek, 2017. november

